

BONDEFÖRETAGAREN

PRO
Agria

Lantbrukssällskapet informerar 2/2011

Oktober 2011

Plöjnings-DM 2011

sidan 3

Vi producerar verkligen rena livsmedel i Österbotten!

Ett stort forskningsprojekt, Catermass, pågår 2010–2013 i Finland kring sura sulfatjordar. En liten del av projektet är att analysera eventuellt innehåll av tungmetaller i den spannmål som producerats på forskningsfältet på Söderfjärden. Under högsommaren faller grundvattenståndet ofta djupare ner i marken och syre följer efter och träffar nya osyresatta jordskikt (sulfider). Då sjunker pH i marken drastiskt och en kemisk process bildar svavelsyra och frigör flera tungmetaller och metallföreningar. Vi ville analysera om dessa metaller eventuellt transporteras upp till odlingsväxten. De analyser som nu gjorts, på den spannmål som skördades i fjol, visar att det inte finns avvikande halter av tungmetaller i spannmål odlad på dessa jordar, jämfört med andra odlingsområden i Finland.

Dags att analysera årets skörd

Det är bättre att se överraskningarna i foderanalysen än i mjölktanken.

sidan 10

Vi gratulerar 100-tonnare!

Ranckens Ranch – Häger i Kovjoki, Nykarleby fick sin andra 100-tonnare i juli 2011. Ko nummer 99 **Äppsan** är född 22.08 2000 och har kalvat sex gånger, senast 15.01 2008. Far var Koivuharjun Holsku och mor hette Klocka. I medeltal har Äppsan mjölkat 11450 kg/år med 533 kg fett, fett-% 4,67 och 432 kg protein, protein-% 3,78.

Foto: Karita Häger

Magnus Holmström i Komossa, Vörå har fått sin första 100-tonnare. **Ordina**, 100-190043 R3, är av rasen holstein och är född 24.10.2000. Far är T. Funkis och mor hette Lina. Ordina har kalvat 7 ggr. Hennes bästa årsproduktion är 13611 kg och i medeltal har hon en produktion på 11789 kg mjölk, 515 kg fett och 412 kg protein.

Foto: Anders Granbäck

Magnus Jungell och **Kerstin Lindell** fick sommaren 2011 sin första 100-tonnare. Kon **Exodus II** född 16.12.1993. Hon har fått 6 tjurkalvar och 4 kvigkalvar. Exodus II är köpt av en granne, fadern till kon var en av gårdens egna tjurar. Medelproduktion har varit 7246 kg mjölk med en fetthalt på 3,74% och protein 3,14%. Bästa årsproduktion 9419 kg.

Foto: Ingeborg Nordberg

Mikael Forsell och **Mia Willman** i Forsby, Pedersöre fick i juni 2011 sin andra 100-tonnare. Kon **Nyros**, född 16.2.1999, har kalvat 9 gånger fått 3 kvigkalvar och 6 tjurkalvar. Hennes far är Ala-Kannon Letku, farfar Västigård och morfar Koskenniemi Ipi. I medeltal har Nyros mjölkat 10186 kg mjölk per år med en fetthalt på 4.07 och protein 3,44. Högsta årsproduktionen 11499 kg uppnådde hon efter sjunde kalvningen.

Foto: Anders Granbäck

Ledare

Inhemsk mat är ingen självklarhet

Vad har fisk, råg, lammkött och sockerbetor gemensamt? De representerar produktionsgrenar där Finland har varit självförsörjande, men inte längre är det. För rågens del torde det gå ganska enkelt att igen uppnå självförsörjning. Det finns ännu för vårt klimat lämpliga sorter framförallt och odlingstekniken är känd och hanteringen decentraliserad. Det samma gäller inte för socker där det krävs kvoter och investeringar i industri, för fisk som förutsätter en ny generation fiskare och för lamm som liksom övrig animalieproduktion kräver långsiktighet. Ser vi på grannlandet Sverige, så har mjölkproduktionen på kort tid minskat så mycket att de nu åtminstone tidvis är beroende av import. Grönsaker och griskött har Sverige inte varit självförsörjande av på länge.

Vi behöver ändå inte svälta. Våra handelskedjor och industrier importerar gärna mat från länder som har ett överskott och vi har råd att köpa maten. Annat är det i fattigare länder. För att övervinna den svält som redan finns på olika håll i världen samt möta befolkningstillväxten krävs att produktionen av mat konstant ökar med ca 1,5 % per år. För att det skall lyckas krävs åtminstone satsning på forskning, utveckling och utbildning, investeringar i infrastruktur samt en stabil samhällsstruktur med klara ägoförhållanden. Jag tror också att lösningarna skall vara decentraliserade och så långt som möjligt bygga på regional självförsörjning.

Samhällets satsningar på forskning, utveckling och utbildning inom primärproduktionen såväl i de industrialiserade länderna som i utvecklingsländerna är klart lägre än inom övriga sektorer. Den statsbudget som bereds för 2012 placerar också Finland i den grupp av länder som nedprioriterar utveckling inom livsmedelsproduktionen. Finland blir ett av sammanlagt tre EU-länder som i praktiken skrotar en delvis statsfinansierad lantbruksrådgivning. Med tanke på att Finland faktiskt, riktigt på riktigt och inte enbart i stödförhandlingar, är ett klimatologiskt randområde för matproduktion, är nedprioriteringen av forskning, utbildning och rådgivning förvånande.

Det är ingen självklarhet att förbli självförsörjande på livsmedel och inte heller livsmedelproduktion kan utvecklas utan satsningar. Finland har under de senaste 70 åren förverkligat en verklig drömsa vad gäller förbättring av livsmedelstrygghet för sina invånare. Vi skall också vara enbart tacksamma för att dagens tjänstemannageneration inte har behövt uppleva krig eller efterkrigstid. Däremot kan man nog bli förvånad över hur lite vi tar till oss all den massiva informationen om matkriser runt om i världen. Det verkar som om vi, på felaktiga grunder, tar vårt dagliga bröd för självklart.

Henrik Ingo

Direktör för
Lantbrukssällskapet
mobil 050-69222

Personalförändringar

Hans Östman.

Roger Brännäs.

Katarina Härmälä.

Jessika Eklund.

Ingmar Bäckström.

Stefan Skata.

Flera av Lantbrukssällskapets trotjänare går i pension i höst. **Hans Östman** gick i pension i september och **Roger Brännäs** går i pension i november. Hans och Roger har sedan början av 70-talet planerat ett otal byggnader som pryder landskapet Österbotten. Vi tackar för utfört arbete och önskar dem goda pensionärsdagar. För tillfället har lantbrukssällskapet ingen byggnadsplanerare anställd. Experter på planering av djurstallar finns t.ex. hos ProAgria Etelä-Pohjanmaa.

Till ny vd för Ab Svenska Småbruk i Österbotten, efter pensionerade Hans Östman, har **Tor-Erik Asplund** utsetts. Tjänsten är på deltid och Tor-Erik

fortsätter som ekonomirådgivare på lantbrukssällskapet.

Katarina Härmälä går i november i pension efter 44 år som mjölkgårdsrådgivare. Fast mjölkproduktion till många delar förändrats radikalt under dessa år finns samma behov kvar av personlig kommunikation kring tänkbara förbättringar i gårdarnas produktion. Vi tackar för utfört arbete och tillönskar goda pensionärsdagar.

Johanna Laakso blir föräldraledig i oktober. Som t.f. sektoransvarig för husdjur under Laakso's ledighet fungerar **Jonas Löv**.

Agrolog YH **Jessika Eklund** har anställts som ny mjölkgårdsrådgivare. Hennes föregående arbetsgivare var ELY-centralen. Välkommen till lantbrukssällskapet!

Svenska lantbrukssällskapens förbunds mångåriga tekniska växthuskonsulent **Ingmar Bäckström** går i pension i december. Till ny byggnadsplanerare och rådgivare har SLF anställt byggnadsingenjör **Stefan Skata**. Skata har sitt kontor i Vasa på lantbrukssällskapets kansli. Stefan önskas välkommen i arbete och Ingmar goda pensionärsdagar!

Kontrollera stödbesluten

När tusentals stödbblanketter matas in vid landsbygdkanslierna kan misstag lätt ske. Jag har stött på ett par fall där jordbrukaren skulle ha gått miste om tusentals euro. I det ena fallet hade inte alla åkrar flyttats till den nya förbindelsen när ägoförhållandena ändrades. Det ledde till att ca 90 % av miljö- och LFA-stöden uteblev. När felet upptäcktes var det enkelt att korrigera. Efter ett telefonsamtal till lantbrukssekreteraren kom resten av stöden på kontot inom ett par veckor. I ett annat fall hade skiften som slagits ihop, totalt 14 hektar, blivit utan LFA-rättigheter. Felet hittades på registreringsanmälan som kom i juni, så det kunde snabbt korrigeras.

I registreringsanmälan från juni månad kan man kontrollera att grödorna stämmer och att skiftena har de stödrättigheter som de ska ha. Kolla speciellt skiften där det skett förändringar t.ex. sammanslagningar. De egentliga stödbesluten där man kan se hur stöden räknats ut kommer först efter nyår. Så det kan också vara bra att ha lite koll på hur stora summor det borde röra sig om när utbetalningarna kommer på hösten.

Jonas Löv

t.f. sektoransvarig husdjur
mobil 050-441 7052

KURSER!

Årets
sprutförarkurser
börjar
18.1 2012.

För mer info se
våra hemsidor
www.osl.fi

Matfesten

Ett för Österbotten nytt koncept, Matfesten, genomfördes 16-17.9 på tre platser samtidigt. Jakobstad, Vasa och Närpes var alla värdar för var sin fest. Idén med Matfesten är att lyfta fram det rika utbud av mat som finns i Österbotten samt att närma konsument och producent varandra. Arrangör var Företagshuset Dynamo.

Målsättningarna uppnåddes delvis. Matfesten hade många besökare, i synnerhet i Vasa, och försäljningen av mat och livsmedel löpte väl. Utbudet av produkter kunde nog ändå ha varit större. Bilden av ett ymninghetshorn blev nog avlägsen. Säkert bidrog splittringen på tre ställen till det. Vi producenter bör nog också bättre ta vara på dylika tillfällen att visa upp och sälja våra fina produkter.

Foto: Josefin Torrkulla

— På Matfesten i Vasa fanns många besökare, men ganska få försäljare. Kön till Finnes grönsaker var tidvis lång! —

BONDEFÖRETAGAREN

Nr 2/2011 Årgång 11 Oktober 2011
Informationstidning för
lantbrukföretagare

Tfn 010 839 2200
Fax (06) 319 0201
www.osl.fi

Utgivare:
Österbottens Svenska
Lantbrukssällskap,
Handelsplanaden 16 D,
65100 VASA

Upplaga: 5 700
Chefredaktör: Henrik Ingo
Ombrytning: Kustmedia Ab Oy /HH
Tryckeri: Botnia Print, 2011

Annonsbokning via
Lantbrukssällskapet/
Carina Ahlnäs,
Tfn 010 839 2200

För närmare uppgifter
om annonsering i
Bondeföretagaren fråga
efter vårt mediekort.

Pärmbild: DM i traktorplöjning,
foto: Rainer Rosendahl

Plöjnings-DM 2011

Ca 30 tävlande deltog i Distriktsmästerskapen i traktorprecision och plöjning i Närpes 17.9. Arrangörer var 4H och Lantbrukssällskapet. Tävlingsarna hölls i samband med Matfesten i Närpes och besöktes bl.a. av alla grundskolelever i Närpes. ÖSP-avdelningarna i Närpes hade arrangerat en landsbygdsutställning med ett 40-tal utställare. Tävlingsarna kunde hållas i goda förhållanden och nivån på de tävlande var god.

Foto: Rainer Rosendahl

— En landsbygdsutställning med ca 40 utställare ordnades av ÖSP-avdelningen i Västra Närpes. Bland utställarna fanns Lantbrukssällskapet.

Foto: Rainer Rosendahl

— Närpes 4H skötte med bravur de lokala arrangemangen. Som ny "tävlingsgren" fanns tramptraktorkörning!

Foto: Rainer Rosendahl

— Plöjningstävlingens segrare Lars-Erik Staffans.

Resultat i Plöjnings-DM 2011

Seniorer

1. Lars-Erik Staffans, Kimo
2. Kurt Cederström, Ytterjeppo

Juniorer

1. Isak Ek, Pensala
2. Mats-Henrik Ek, Nykarleby

Resultat i traktorprecision

Damer

1. Michaela Stenberg, YA, Vörå
2. Josefine Norrback, Närpes 4H
3. Paula Hagman, Nykarleby 4H

Pojkar under 16

1. Simon Berglund, Kristinestads 4H
2. Martin Lindqvist, Pedersöre 4H
3. Fred Lundqvist, Nykarleby 4H

Pojkar 16 och äldre

1. Janne Vistbacka, Botnia 4H
2. Christoffer Ingo, YA, Korsholm
3. Conny Ekholm, YA, Sundom

Martens trädgårdsstiftelse i konkurs

1942, under pågående krig, avled bonden Edla Maria Martens. Genom ett testamente donerade hon sitt hemman på ca 10 ha åker och 40 ha skog till Närpes folkhögskola och till Österbottens Svenska Lantbrukssällskap. I testamentet önskade hon att på fastigheten skulle uppföras en trädgårdsskola som skulle drivas med avkastningen från lägenheten. 1952 hade stiftelsen bildats och det första växthuset byggdes på tomten. Egentlig försöksverksamhet inleddes 1969 och året därpå kom Trädgårdsforskningsanstalten i Pikis med i forskningsarbetet. 1984 ingicks avtal med Lantbrukets forskningsanstalt som innebar att på Martens öppnades en försöksstation med statligt anställda forskare. Tyvärr lades stationen ned 1999 och de senaste åren har forskningen bedrivits helt utan direkt statlig finansiering. Mycket av försöksverksamheten har därför drivits inom ramen för olika EU-projekt via Österbottens Förbund eller via ELY-centralen. Viktiga samarbetsparter har varit bl.a. Novia samt en del leverantörer till växthusnäringen. I praktiken har forsknings- och utvecklingsverksamhet bedrivits t.o.m. i högre omfattning än vad anläggningens avkastning skulle ha möjliggjort. Produktionen i växthusen har i huvudsak varit tomat- och gurkplantor, blommor samt växthusgrönsaker. De senaste större investeringarna är en biobränslecentral samt ett bandtransportsystem för plantor i krukor. Trädgårdsskola bedrevs i samarbete med Närpes kommun en kort tid vid ingången till 80-talet. Under senare år har Yrkesakademien och Novia förlagt en del kurser till Martens.

Den direkta orsaken till att stiftelsen sökte sig själv i konkurs var en akut likviditetskris. Produktionen gav positivt kassaflöde under första halvan av 2011, men inte så mycket att stiftelsen skulle ha klarat av både lånekostnader och kontoskulder. Tidigare förluster under flera år hade förbrukat det rörelsekapital som behövs för att driva anläggningen. Eget kapital finns kvar enligt balansräkningen och åtminstone merparten av skulderna torde kunna skötas av konkursboet genom försäljning av egendomen.

Åtminstone en del av de tidigare årens förluster uppstod som en direkt följd av att forskningsprojekt ibland gav resultatet att den testade teknologin ej är funktionsduglig i praktiken och att produktionen lades upp enligt forskningens behov och inte utgående från marknadsöverväganden. Den typen av kostnader kan tyvärr sällan godkännas i EU-projekt. Efter EU-inträdet blev stiftelseformen också ett problem. De investeringsstöd som trädgårdsproducenter kan få ges ej till stiftelser. Felbeslut har nog också tagits. Styrelsen borde t.ex. ha avslutat den olönsamma julstjärneodlingen redan tidigare, då marknaden i Finland ändrades p.g.a. ökad import. Avsaknad av likviditetsbuffert för år med dåliga grönsakspriser, såsom 2011, är nog också styrelsens fel. I backspegeln kan timingen av investeringar eller uteblivna investeringar de senaste 20 åren kritiseras. Med backspegeln kör man ändå aldrig framåt.

Fastän trädgårdsproduktion är en stor och viktig sektor i Syd-österbotten, berör den nationellt väldigt få. Näringsrelativa litenhet avspeglar sig i statens satsningar på forskning. Lika illa som i Sverige, där det inte längre finns utvecklingsverksamhet alls inom trädgårdssektorn, har vi det ändå inte. Det finns undervisning inom trädgård på alla nivåer och även en del forskning. Regionalt har såväl Närpes stad, Österbottens förbund som Yrkeshögskolan Novia visat intresse och omsorg för näringen. Arbetet med att söka en ny struktur för forsknings- och utvecklingsarbete inom grönsakssektorn är igång. Det kommer inte att vara lätt och slutresultatet är allt annat än säkert. Forskning kostar. Förhoppningsvis finns det tillräckligt många aktörer som inser att avsaknad av forskning och utveckling på sikt kostar mycket mer. Lantbrukssällskapet är för sin del berett att också framöver vara med och skapa goda förutsättningar för en utveckling av trädgårdssektorn i Österbotten.

Henrik Ingo

direktör Lantbrukssällskapet, tidigare styrelsemedlem i Martens trädgårdsstiftelse mobil 050-69222

Gårdsrådgivning

- hjälper dig att checka om tvärvillkoren uppfylls, vilket är en förutsättning för beviljande av LFA-, miljö-, och gårdsstöd samt i praktiken även nationella stöd.
- är ingen granskning. Uppgifter som kommer fram stannar mellan jordbrukaren och rådgivaren.
- är i stället en genomgång av gårdens verksamhet före en eventuell granskning. Oron minimeras.

Att tvärvillkoren uppfylls kontrolleras genom följande moduler:

1. Odlingssätt (t.ex. dikesrenar, skötsel av trädor, mångfaldsobjekt)
2. Miljövillkor (t.ex. nitratdirektivet, stallgödsel, fågelskydd)
3. Djuridentifiering (korrekt märkning och registrering)
4. Växtskyddsmedel (t.ex. begränsningar vid vattendrag, lager, ogräsobservationer)
5. Livsmedel (t.ex. egenkontroll, vattenkvalitet, mjölkkrum)
6. Foder (t.ex. foderbokföring, tillåtna/otillåtna fodermedel, mediciner)
7. Djurskydd och djursjukdomar (t.ex. medicinbokföring, stallmiljö, vattentillgång)

Vi går tillsammans med jordbrukaren igenom 1–2 moduler per gång för att se om det eventuellt finns saker som borde ändras för att uppfylla stödvillkoren.

En stor fördel med denna service är att rådgivningen i praktiken betalas av staten.

- Lantbrukaren kan söka om bidrag för högst 2 moduler per år
- Bidragets storlek är max 165 €/modul
- **VIKTIGT:** Bidraget skall sökas inom 60 dagar efter gårdsrådgivningstillfället.

Ta kontakt så berättar vi mer!

tfn 010 839 2200, www.osl.fi

Vägen till en lyckad generationsväxling

Många jordbrukare kommer att stå inför en generationsväxling någon gång under livet. Oftast är det fråga om den unga jordbrukaren som vill ta över gården eller så är det den äldre jordbrukaren som vill trappa ner. Det viktigaste av dessa är att den blivande jordbrukaren verkligen vill bli jordbrukare.

Innan man kan börja utreda skattepåföljder, pris, startstöd, pension och finansiering m.m., står man inför många mentala utmaningar då det gäller jordbrukets generationsväxling. Tyngdpunkten för den här texten kommer att ligga på den mentala biten av generationsväxlingen.

En generationsväxling handlar om många olika värden. Stora egendomsmassor kombinerade med känslomässiga värden som ingen kan prissätta. Den ekonomiska och juridiska sidan är en sak som det är lätt att få rådgivning kring av experter. Den mjuka sidan har ingen självklar plats i processen.

Den egna familjen vet själv dock bäst vilka känslor en överlåtelse kommer att medföra. Dock gäller det att komma ihåg att varje generationsväxling är unik och att man inte kan jämföra dem med varandra. Det betyder att man i praktiken kan genomföra en generationsväxling i snabb takt, men man måste komma ihåg att processen också har en psykologisk eller känslomässig sida som måste få tid att mogna. Det här är en sak som är genomgående för alla generationsväxlingar.

Den emotionella sidan spelar en mycket viktig roll vid generationsväxlingen. Känslorna har en stor betydelse för hur själva generationsväxlingen kommer att lyckas. Inom företagsvärlden pratar man om att en generationsväxling består till 95 % av känslor och till 5 % av skatter, ekonomi, juridik m.m.

I dagens samhälle mäts nästan allt i effektivitet och i pengar. Men man pratar inte så mycket om den mjuka delen av en generationsväxling. Vill man lyckas med en generationsväxling gäller det att behandla den mjuka sidan först. Man har kunnat konstatera att de som behandlat mjuka värden först kan ta till sig information vad gäller den tekniska delen av generationsväxlingen på ett bättre sätt.

Samarbete underlättar

Det är ingen ovanlighet att jordbrukare är lite oroliga inför generationsväxlingen. Många tycker att det är svåra skattefrågor, att det tar lång tid och att det kostar en hel del pengar. Dessa påståenden kan bli verklighet men det behöver inte bli så svårt och dyrt och inte behöver det ta så lång tid heller. Om familjen är mogen för det, ekonomin är under kontroll och man har en bra diskussionskultur inom familjen, kan generationsväxlingen göras under en relativt kort tid utan att bli dyr och ändå få ett gott slutresultat.

För att lyckas optimalt med generationsväxlingen är det också viktigt med öppenhet inom familjen. Då alla familjemedlemmar får säga sin personliga åsikt och vara med under generationsväxlingsprocessen leder det ofta till att alla blir nöjda med slutresultatet. Faktum är att processen kan vara viktigare än själva slutresultatet. Är en familjemedlem missnöjd med själva processen och på vilket sätt man kommit fram till slutresultatet så är det väldigt svårt att kompensera det.

Mental omställning

En generationsväxling är oftast en ny situation för hela den berörda familjen. Detta ska man se som en utmaning som leder till att man lär sig något nytt om sig själv. Men det är också naturligt att människan upplever motstånd mot förändringar och förnekar situationen. Därmed vågar man inte visa sin osäkerhet eller ens tala om generationsväxlingen. Detta

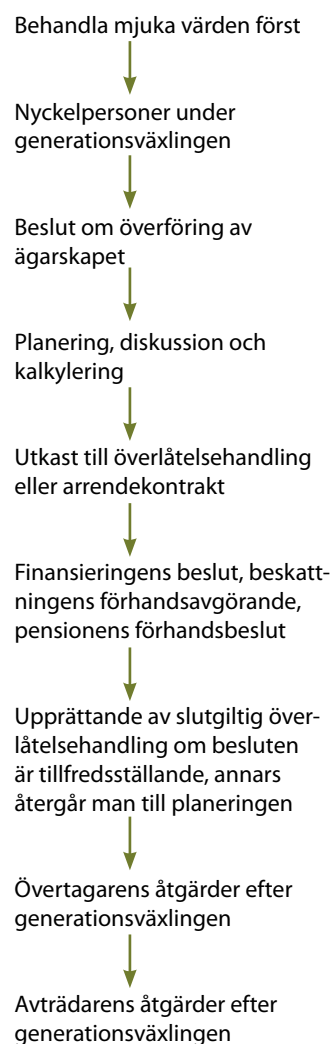

kan i värsta fall leda till att man skjuter upp generationsväxlingen på framtiden även om det skulle finnas alla förutsättningar för att göra en lyckad generationsväxling i god tid. För att lyckas med en generationsväxling krävs att man aktivt förbereder sig för det nya och att man försöker lära sig förstå och handskas med den nya situationen med allt vad den innebär.

Jordbrukaren som ger över sitt jordbruk till nästa generation måste vara mentalt mogen inför generationsväxlingen och dessutom beredd att avstå från egendomsmassorna. De mjuka värdena börjar ge sig till känna när man börjar diskutera och planera konkret. När man börjar diskutera generationsväxlingen konkret så märker överlåtarna ofta hur stor del av deras liv jordbruket egentligen har upptagit. Förutom att det varit föräldrarnas inkomstkälla och arbetsplats har det också varit deras identitet och även det sociala nätverket kan vara uppbyggt kring jordbruket. Förändringarna och den ökade fritiden som generationsväxlingen vanligen för med sig för föräldrarna kan kännas överraskande. Ibland kan detta omedvetet eller medvetet göra att man inte vill ha någon förändring och därför skjuter man generationsväxlingen på framtiden. En annan aspekt kan vara att man är rädd för meningsskiljaktigheter inom familjen. Dessa bör man inte vara rädd för eftersom de kan vara helt nödvändiga för att alla synpunkter skall komma fram. Ofta handlar de om hur jordbruket skall utvecklas. Den äldre generationen vill kanske att barnen fortsätter på samma linje som förr men ofta vill barnen förändra eller utveckla jordbruket på något sätt. Ett sätt att lösa sådana konflikter är att diskutera med någon tredje part, till exempel med Lantbrukssällskapets rådgivare.

I familjer med flera barn funderar föräldrarna också på hur man skall

Generationsväxlingens tågordning

behandla barnen jämlikt och på vad som kommer att hända efter generationsväxlingen. Föräldrarnas tankar kretsar ofta kring hur det har varit, hur det är nu och vad framtiden kan föra med sig på en och samma gång. Allt detta väcker känslor! En del kan uppleva detta som en otroligt positiv sak medan andra kan känna att det

är svårt att få ett grepp om hur det kommer att bli. Det kan vara svårt att avstå från dagliga rutiner och konkreta föremål samt att acceptera att man inte kanske längre skall bo på gården. Hur man kan hantera dessa situationer är väldigt olika från person till person. Den tidigare trygga jordbrukarrollen övergår i något okänt. Den nya rollen som pensionär kanske inte känns så hemman till att börja med. Det kan också finnas andra personliga orsaker som påverkar generationsväxlingen såsom ålder, hälsfaktorer och den fysiska konditionen. Det är därför också viktigt att både övertagaren och överlåtaren byter tankar med någon utomstående inför generationsväxlingen som kan se objektivt på situationen. Genom att tänka högt och fundera med en utomstående får man en bättre helhetsbild av vad man har för åsikt och vad man har för mål med generationsväxlingen. När man vet vart man är på väg och har ett konkret mål så är det lättare att fatta svåra beslut och sedan stå fast vid besluten.

Genom att förbereda sig mentalt och ha en positiv inställning till alla delar i generationsväxlingen, både den tekniska och den mjuka delen, kommer den att lyckas bra för just Er familj.

Källor:
Jan Sten. 2009. *Din för evigt? Utmaningar med att ha företag i familjen.*

Arbetspapper nr 9 för Reino-projektet. 2008. Mentoring som en del av företagets ägarskiftesprocess.

EN lyckad generationsväxling föder TVÅ lyckliga generationer!

För en lyckad generationsväxling

- Förbered dig mentalt
- Börja i tid, skatteplanera minst 3 år före generationsväxlingen
- Gör en realistisk strategi
- Planera, planera, planera; tiden går fort.
- Överlåtarnas ställning bör tryggas
- Anlita experter
- Kom ihåg att man sällan generationsväxlar för tidigt
- Se till att generationsväxlingen blir rätt i skattebokföringen
- ÖVERLÅT PÅ RIKTIGT - ÖVERTA PÅ RIKTIGT

Åsa Mattsson

Ekonomirådgivare
mobil 050-330 7508

Foto: Jan-Erik Back

Skördenivå 25.8.2009-2011

skörd t / ha	-09	-10	-11
Anuschka	40	34	32
Arielle	36	30	49
Belana	42	24	20
Bintje	38	26,5	37
Ditta	32	28	23
Faxe	36	25	32
Folva	44	29	42
Lady Felicia	44	41	54
Marabel	51	33	42
Melody	46	35	42
Musica	52	40	52
Orchestra	54	43	44

Skördenivån kan halveras eller dubbleras mellan olika år - liksom potatispriset

I försöket deltog 6 utsädesföretag:

Danespo: Dansk potatisutsädesförädlare, en av de större i Europa med export till över 30 länder.

FinPom: Heikki Markus marknadsför tyska Europlants sorter i Finland.

Kantaperuna: Uppförökning av bruksutsäde hos 80 kontraktsodlare

Myllymäen Peruna: Timo Myllymäki marknadsför tyska Norika och Solanas sorter i Finland.

Perunaseppä: Asko Seppänen marknadsför holländska Agrico B.V.'s sorter i Finland.

SPK Suomen Siemen Perunakeskus: Uppförökning av utsäde från mikroknölar i provrör, vidare uppförökning i växthus samt slutligen uppförökning i fält hos kontraktsodlare.

endast 20 ton per hektar, vilket är 22 ton mindre än för 2 år sedan då sorten nådde upp till 42 ton per hektar. Medelskörd i försöket uppgick till 39,7 ton per hektar

Potatis Sortförsök 2011

Tidiga

		Knölar / planta st	Skörd 25.aug ton / ha
1	Bintje	12,0	38
2	Annabelle	13,0	32
3	Anushka	10,0	49
4	Arielle	8,0	49
5	Artemis	11,0	43
6	Bellarosa	7,0	51
7	Carrera	9,0	52
8	Erika	14,0	40
9	Lady Felicia	11,0	54
10	Rikea	12,0	42
11	Saline	12,0	47
12	Solist	7,0	54
13	Velox	10,0	44

Medel

14	Agila	Myllymäki	13,0	52
15	Ballerina	Danespo	9,0	31
16	Belana	Finpom	10,0	20
17	Ewelina	Finpom	7,0	32
18	Excellent	Perunaseppä	9,0	36
19	Folva	Danespo	10,0	42
20	Fontane	Perunaseppä	11,0	31
21	Gala	Myllymäki	15,0	45
22	Krone	Danespo	8,0	34
23	Lady Amarilla	SPK	9,0	31
24	Laura	Finpom	10,0	39
25	Marabel	Finpom	10,0	42
26	Opera	Kantaperuna	13,0	34
27	Orkestra	SPK	11,0	44
28	Sagitta	Kantaperuna	10,0	34
29	Van Gogh	Kantaperuna	9,0	34
30	Viktoria	Kantaperuna	8,0	33

Sena

31	Afra	Finpom	13,0	38
32	Asterix	Kantaperuna	11,0	34
33	Birgit	Myllymäki	12,0	42
34	Challenger	Kantaperuna	12,0	37
35	Ditta	perunaseppä	9,0	23
36	Fakse	Danespo	10,0	32
37	Inara	Myllymäki	10,0	42
38	Jelly	Finpom	10,0	44
39	Lady Clarie	SPK	11,0	32
40	Melody	SPK	10,0	42
41	Milva	Finpom	11,0	38
42	Mozart	Kantaperuna	11,0	36
43	Musica	SPK	12,0	52
44	Senna	Danespo	8,0	47
45	Talent	Myllymäki	9,0	30
46	Vivi	Danespo	10,0	53
47	Bintje		10,0	36

medan den under förra året var 28,5 ton per hektar. Utsädet har varit friskare i år än under förra året då några sorter hade mycket stjälbakterios.

Stefan Nordman

Potatisrådgivare
mobil 0400-266 682

Stort intresse för potatissortförsök

Den 25 augusti presenterades årets potatissortförsök i Korsbäck på Leif Hammarbergs åker. Över 70 potatisodlare hade kommit för att stifta bekantskap med sorterna samt lyssna på utsädesrepresentanternas presentation av de olika sorterna.

Uppläggning av sortförsöket

Med i försöket var 45 sorter + 2 försöksrutor med mätarsorten Bintje. Sorterna är uppdelade i 3 grupper; tidiga, medelsena och sena. Sättningen av försöksrutorna utfördes den 3 juni. Storleken på försöksrutorna var 4 rader x 3 löpmeter. Antalet sättknölar var 12 stycken per 3 meter eller totalt 48 stycken per sort. Storleken på utsädet var 40-50 mm. Samtliga betade med Maxxim. Som gödsling användes 700 kg/ha av Potatis Y 1, vilket ger 56 kg kväve per ha.

Fram till den 25 augusti hade utförts 4 bladmögelsbekämpningar. Upptagning med vägning, räkning av knölar samt kontroll av yttre kvalitet görs vid två olika tidpunkter. Första upptagningen gjordes inför presentationen den 25 augusti och

den andra upptagningen kommer att göras i månadsskiftet september-oktober då även storleksfördelningen på skörden för de olika sorterna mäts. Eftersom det är både tidiga och sena sorter med i försöket så betyder det att de sena sorterna kan växa till sig ordentligt mellan första och andra upptagningen, medan de tidigaste har vuxit så gott som färdigt redan vid den första upptagningen.

Över 50 ton per hektar

Trots en liten regnmängd under sommaren var det 7 sorter som kunde prestera en skörd på över 50 ton per hektar fram till den 25 augusti. Det var sorterna Bellarosa, Carrera, Lady Felicia, Solist, Agila, Musica och Vivi. Minsta skörden hade Belana som verkar ha haft ett ogynnsamt år och presterade

Energiplaner

Dagens jordbruk är stora konsumenter av energi i olika former. Samtidigt har energin blivit en stor kostnadspost på gårdarna. Genom att använda energin effektivt är det möjligt att sänka kostnaderna betydligt.

Bakgrund till energiplanerna

”Lantbrukets energiprogram” är ett energieffektivitetsavtal som har slutits mellan Jord- och Skogsbruksministeriet och intresseorganisationerna inom Finlands Lantbruks- och trädgårdsbransch. Målet med programmet är att genomföra regeringens energi- och klimatpolitik och att förbättra lönsamheten på gårdarna. Alla jordbrukare får ansluta sig till energiprogrammet. Inom programmet erbjuds gårdarna att låta göra upp en gårdsspecifik

energiplan. Energiplaneringen är understödd verksamhet. Den stödberättigade kostnaden är 1 100 € och av det betalar gården endast 15 %, eller 165 €.

Praktiskt genomförande

Energiplaneringen börjar med att gårdsägaren tillhandahåller ener-

giplaneraren med uppgifter om gårdens energiförbrukning som behövs för uppgörandet av planen. Nästa steg är att en godkänd energiplanerare kommer ut till gården och tillsammans med gårdsägaren går igenom vad det finns för behov och möjligheter på gården. Under gårdsbesöket går man bl.a. igenom alla byggnader och even-

tuell spannmålstork och funderar kring uppvärmning, ventilation och belysning.

Ett ypperligt tillfälle att ha en energirådgivare att göra upp en energiplan är när man har funderat på att göra ändringar i uppvärmningssystemet. Då kan man tillsammans med energirådgivaren diskutera vilka system som skulle passa den egna gården.

Energiplanens innehåll

Efter att man har gått igenom förhållandena på gården och diskuterat eventuella förändringar gör energirådgivaren upp en skriftlig energiplan. I planen sammanställer rådgivaren de saker man har diskuterat under gårdsbesöket och beskriver praktiskt hur man skulle kunna genomföra eventuella förändringar för att spara energi. I planen ingår också en kartläggning av gårdens totala konsumtion av värme, el och olja, samt en uträkning av kostnaderna.

I en energiplan finns det möjlighet att göra en ekonomisk jämförelsekalkyl mellan olika uppvärmningsalternativ. Vanligtvis jämför man 2-3 olika alternativ med nuläget. De olika alternativen kan t.ex. vara bergsvärme, olika typer av vedpannor, eller en kombination av vedeldning och luftvärme. I kalkylen försöker man beakta kostnaderna så heltäckande som möjligt för att få en bra bild av verkligheten. Kostnaderna är indelade i värmeanläggningar, byggnader och värmenätverk. I kalkylen beräknas både investeringskostnaden och den årliga energikostnaden.

En energiplan kan vara till stor nytta för en gård. De beslut som tas och de ändringar som fås till stånd kan ha stor betydelse många år framöver. För mera information, kontakta din energirådgivare.

Jonas Löfqvist

Växtodlings- och energirådgivare
mobil 050-375 4328

Lämplig skördetidpunkt vid ensilering av helsäd

Helsädsensilage är numera ett mångfacetterat begrepp. Sammansättningen kan vara väldigt olika, det kan vara bärgat med olika maskiner och maskinkombinationer.

Till vilka djurslag och i vilket produktionskedje helsädsensilage används varierar också i hög grad.

Redan på grund av dessa omständigheter varierar lämplig skördetidpunkt en hel del.

Lägg därtill att målen för produktion och användning av helsäd i utfodringen av i vanliga fall mjölkkor och köttnöt är väldigt olika. Därav följer att det blir svårt eller nästan omöjligt att säga generellt när helsäd skall bärgas och ensileras.

Men om vi däremot vet vad grödan består av, hur den skall bärgas och till vilka djur fodret skall användas och i vissa fall ytterligare känner till näringsvärdet på det vallfoder helsädsensilaget skall kombineras med i utfodringen, är det betydligt lättare att ge användbara råd om lämplig skördetidpunkt.

Vanligen utfodras ensilage av helsäd i kombination med vallensilage, i

vissa fall som tillskottsfoder vid brist på vallfoder, i andra fall som komplettering till vallfoder för att få ett mångsidigare grovfoder. I det senare fallet kan avsikten då vara att öka foderintaget och/eller förbättra foderutnyttjandet hos mjölkande kor.

Åt sinkor och äldre kvigor ges helsädsensilage ibland jämsides med vallfoder och halm, men kan vid behov, om det skördats vid lämplig tidpunkt och har en passlig sam-

mansättning, fungera som enda grovfoder för dem.

Helsädsensilage som enda grovfoder har med fördel använts till dikor under sintid, men får inte då vara för energirikt, för att undvika fettansättning hos djuren.

Helsädsensilage till mjölkande kor med hög avkastning, som komplettering till ensilage av gräsvall med fiberhalt på 50–55 % (NDF-

Bästa helsädsensilaget av korn

	Korn		Havre		Vårvete	
	Tidig	Sen	Tidig	Sen	Tidig	Sen
Längd, cm	97	92	118	120	97	102
Skörd, kg ts / ha	10200	11500	12800	11700	13500	12100
D-värde, g / kg ts						
Kärnor	830	850	790	770	790	760
Strå	500	560	430	440	440	460
Hela grödan	670	700	610	590	590	590

- Litet mindre skörd av korn, men ...
- Bästa smältbarheten i korn
- Senare sort av korn gav större skörd och bättre smältbarhet

MTT/PPO 1994

fiber), bör bärgas med metod som ger ganska låg fiberhalt (< 45 %) i helsäden (= hög stubb höjd med hjälp av direktskörd). Klöverhaltigt eller klöverrikt vallfoder kan bättre kombineras med fiberrikare helsäd.

Om helsäden bärgas med maskin som är försedd med skärbord för direktskörd, är skördeönsket samtidigt bredare. Skörd vid mjölkmodnad är ändå inte att rekommendera åt mjölkande kor, men allt från tidig degmodnad till gulmodnad fungerar vid direktskörd, utan att samtidigt medföra för stort spill på åkern. Skörd vid gulmodnad förutsätter dock att maskinen är försedd med s.k. corncracker för att kornas vämmikrober skall komma åt innehållet i kärnorna.

Senare skörd än sen degmodnad bör undvikas om grödan först slätas med slätterkross (ställ in maskinen på minsta möjliga krossning!) och sedan bärgas med snittvagn/hackvagn eller balmaskin. Vid balning är tidig degmodnad att föredra, för att minska spillet på åkern.

Skörd vid mjölkmodnad är ett bra alternativ om grödan består av enbart havre. Då är smältbarheten i strået fortfarande ganska god och fodrets näringsvärde kommer att vara ungefär som relativt sent bärgat ensilage från gräsvall. Det är inget lämpligt foder för mjölkande kor, men kan med fördel ges till djur i låg produktion.

Val av skördetidpunkt är ett sätt att styra andelen kärninnehåll i totalskörden. Den ökar dock inte mera efter degmodnad utan endast innehållet i kärnorna förändras (socker omvandlas till stärkelse). Om skördemetoden tillåter reglering av stubblängden, kan man också den vägen starkt påverka förhållandet mellan kärnor och strå.

Grödans sammansättning är en tredje faktor som kan inverka på kärnskörden. Val av spannmålsslag och inblandning av baljväxter påverkar även slutresultatet.

Samtidigt är det också skäl att komma ihåg skillnader i stråets smältbarhet. Vete ger högre andel kärnor än korn, samtidigt som stärkelsehalten är något högre, men stråets smältbarhet sjunker långsammare i korn än i vete. Se tabell från MTT! Vid bärgning med slätterkross och relativt kort stubblängd blir smältbara energiinnehållet i totalskörden därför ofta högre i helsäd av korn än av vete. Kan grödan däremot bärgas som direktskörd med lång stubb kan helsäd av vete ge mera smältbar energi. Enligt MTT:s

resultat gäller detta i lika hög grad för helsäd av havre. Till vetets och havrens fördel kan också räknas en något större ts-skörd per ha, men lägg märke till skillnaden i avkastning per ha mellan tidig och sen sort av korn. Tabellens resultat är hämtade från försöksrutor.

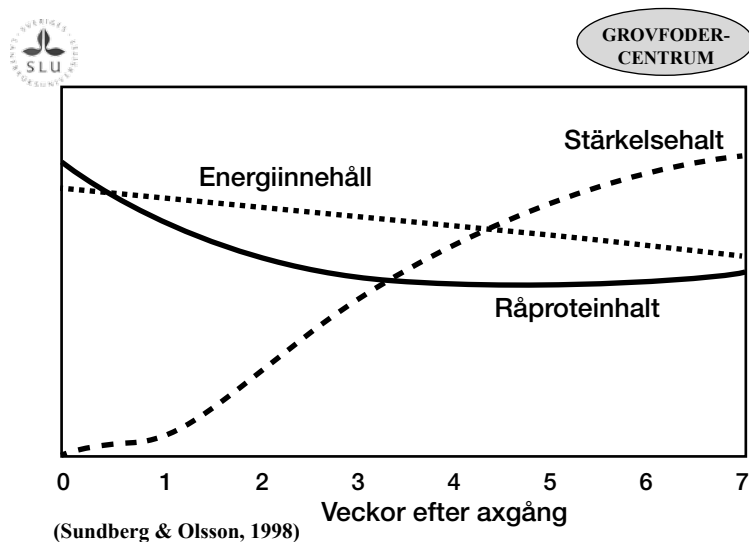
Ett betydande inslag av baljväxter i helsäden, närmast då ärt eller bondeböna, kan påverka lämplig skördetidpunkt. Men också då gäller samma förutsättningar vid bestämning av skördetidpunkt, dvs. kärnornas modnadsgrad, skördemetod och användningsändamål. Vanligen utgår man ändå främst från den odlingsväxt i grödan som utgör den största andelen och kollar kärnorna närmare hos den.

Under fuktiga och varma somrar kan grödans hygieniska kvalitet också inverka på valet av skördetidpunkt. Om andelen ärt är stor och sorten är bladrik kan grödan bli tät. Då kan bladen nertill börja vissna och bli bruna i förtid. Om man under sådana förhållanden måste bärga grödan med ganska kort stubb är det skäl att tidigarelägga skörden, i vissa fall t.o.m. bärga den som grönfoder.

Det är alltså många faktorer att ta hänsyn till vid bestämning av skördetidpunkt. Valet blir oftast en kompromiss, där man väger in de mest aktuella behoven och vad man vill ha ut av helsäden. Enligt diagrammet från SLU skulle en sådan tidpunkt kunna vara ungefär fyra veckor efter axgång.

Den mest rekommenderade skördetidpunkten är ovannämnda degmodnad. Då är kärnorna i spannmål och baljorna i ärt och åkerböna fullmatade, men innehållet är ännu mjukt och skalet kan lätt tryckas sönder. I de flesta fall är tidig till sen degmodnad bra kompromisstadier. Degmodnad infaller för spannmål ungefär fyra till sex veckor efter axgång, kan dock ske redan inom tre veckor för korn medan vete kan behöva sju veckor.

Det är dock skäl att noggrant följa med utvecklingen i grödan. Under gynnsamma förhållanden kan det ske mycket under en veckas tid. Kom ihåg att hellre skörda något för tidigt än för sent!

MARKKARTERINGAR

Snabba svar och tydlig resultatutskrift med kalkningsråd
Analyssvaren även via vår Resultatservice på nätet
Se även www.markkartering.info
Grobarhetsanalyser av spannmål behandligt

NU!
Spårämnespaket (Cu, Mn, Zn) förmånligt!

Analys-specialisten
Hortilab AB OY

Oy Hortilab Ab, Vasavägen 41, 64200 NÄRPES ☎ 06-347 4250 • hortilab@hortilab.fi • www.hortilab.fi

Jan-Olof
Johnsson

Husdjurs- och
grovfoderrådgivare
mobil 050-386 5921

Stor efterfrågan på 4H:s flyghavreplockare i Korsholm

Vad tänker du på när du hör ordet 4H? Bor du i Österbotten ligger det nära till hands att svaret är flyghavreplockning – något som 4H-föreningen i Korsholm specialiserat sig på. Men verksamheten är bred och 4H arbetar för företagsamma barn och ungdomar som tar ansvar för miljön och sina medmänniskor.

4H-rörelsen grundades i USA i början på 1900-talet och inom Finlands svenska 4H finns tre distrikt, varav det ena är i Österbotten. Inom distriktet finns tretton självständiga 4H-föreningar, varav Korsholms 4H är en.

Fostrar barn och unga

– 4H vill fostra barn och unga till företagsamhet och arbete genom att erbjuda verksamhet inom både jord- och skogsbruk, trädgård, hem och hushåll, miljö och naturskydd och andra landsbygdsnäringar. Verksamhetsidén förverkligas genom rådgivning och utbildning, berättar Harriet Sundholm, som fungerar om verksamhetsledare för Svenska Österbottens 4H-distrikt. Hon är entusiastisk över den intensiva verksamhet som finns inom rörelsen.

– Kursverksamheten har ökat enormt och det är väldigt glädjande, konstaterar Harriet.

Målgruppen består av unga mellan sju och 29 år och alla medlemmar erbjuds möjlighet till egna så kallade 4H-företag. Inom ramen för dem lär sig deltagarna att planera, genomföra och utvärdera sin verksamhet, med stöd från den lokala föreningen. Vid Korsholms 4H, som är stationerat vid Yrkesakademins enhet på Kungsgårdsvägen i Gamla Vasa, arbetar verksamhetsledaren Camilla Norrena samt instruktörerna Sofia Friberg och Sara Rönn.

Stor efterfrågan

Förutom 4H-företagen erbjuder föreningarna också gruppverksamhet i form av olika klubbar, utbildning i form av praktiska kurser samt sysselsättning. 4H föreningarna förmedlar små jobb åt ungdomarna, och ett exempel på detta är flyghavreplockningen, som är välinarbetad just i Korsholm.

– Det är inte alla föreningar som ordnar flyghavreplockning, men här i Korsholm är det ett välfungerande och inarbetat koncept, som startade redan på 1980-talet, berättar Camilla. Efterfrågan är stor och i sommar har tolv jordbrukare använt sig av våra och ungdomarnas tjänster.

— Harriet Sundholm, längst till vänster, är verksamhetsledare för Svenska Österbottens 4H-distrikt. Sofia Friberg, Sara Rönn och Camilla Norrena arbetar alla för Korsholms lokala 4H-förening.

– För två år sedan var samma siffra bara sex, så antalet har alltså fördubblats sedan 2009, poängterar Harriet.

För jordbrukarna ger det en förmånlig arbetskraft, eftersom de själva endast står för 60 procent av lönekostnaderna, medan kommunen står för resterande 40 procent – dock med en maxavgift på 150 euro per jordbrukare.

– Samarbetet med både kommunen och jordbrukarna fungerar bra och vi är tacksamma för att

kommunen också deltar med att sprida informationen om tjänsten till jordbrukarna, säger Sara Rönn, som i sommar varit kontaktperson för projektet.

Lär sig vett och etikett

– Vi har bara fått positiv respons från jordbrukarna. De har varit nöjda med ungdomarna och många återkommer år efter år, fortsätter Sara. För ungdomarna igen är det en bra möjlighet till ett första sommar-

jobb – men det är inget lätt jobb då solen steker från en klarblå himmel och temperaturen närmar sig 30. Vi tycker att ungdomarna överlag är jätteduktiga!

– Åldersgränsen är 14 år och många av dem tar själva kontakt tidigt på våren för att försäkra sig om att få arbete. De som vill delta i plockningen får ett informationspaket av oss, och det får också jordbrukaren. Där står allt om deras rättigheter och skyldigheter, och sedan håller vi också ett infotillfälle för ungdomarna där vi lär dem om vett och etikett i arbetslivet. Den praktiska skolningen kring själva plockningen står jordbrukaren själv för, förklarar Camilla.

Över 300 hektar åkermark har 4H-ungdomarna plockat flyghavre på i år, och totalt blev det nästan 690 arbetstimmar fördelade på 16 ungdomar. Efter att plockningen avslutats får ungdomarna arbetsintyg och lönen utbetalas från 4H, som i sin tur sedan fakturerar kommunen och jordbrukarna.

– Vi fungerar som en arbetsförmedlare och sköter all administration, tillägger Camilla.

En viktig verksamhet för båda parter

Eftersom ungdomarna sällan har körkort är det Saras jobb att så gott det går koordinera plockarna så att de kan arbeta nära eller i sin hemby.

– Det lyckas inte alltid, men jordbrukarna brukar vara villiga att

— Flyghavreplockning är inget lätt jobb, men en bra möjlighet för unga till ett första sommarjobb och också en efterfrågad tjänst bland Korsholms jordbrukare.

FAKTARUTA

- Finlands svenska 4H grundades 1929
- En politisk och religiöst neutral ungdomsrörelse
- Finns i över 80 länder, i Finland finns 80 000 medlemmar och för Finlands Svenska 4H gäller 5 000 medlemmar
- Omfattar tre distrikt, varav Österbottens distrikt har tolv föreningar med ca 3 000 medlemmar
- Övergripande mål är att skapa en aktiv fritid för barn och unga
- Värderar företagande, samarbete, omtanke om miljö och människa
- Mottot är att "lära genom handling"
- Visionen och verksamheten symboliseras av den gröna fyrklövern, som står för de fyra H: na: Huvud för kunskap, Hand för färdighet, Hjärta för medkänsla och Hälsa för ett sunt levnadssätt
- Erbjuder gruppverksamhet, praktiska kurser, lägerverksamhet, egenaktiviteter i form av 4H-företag samt sysselsättning
- Finansieras av staten, kommunerna och egen medelansskaffning

ställa upp och hämta eller skjutsa plockarna, alternativt någon familjemedlem.

Ofta är jordbrukarna själva med och håller koll på sina plockare, men det är inte alltid möjligt.

– Ofta är det på grund av någon sjukdom eller skada, en resa eller hög ålder som jordbrukaren väljer att anlita 4H-plockarna, konstaterar Camilla.

Flyghavreplockningen är mycket viktig ur sysselsättningssynpunkt och eftersom konceptet fungerar så bra, kunde Korsholms 4H inleda ett samarbete med andra 4H-föreningar kring plockandet om så behövdes.

– Behovet av plockare finns också i grannkommunerna men ännu har ingen annan förening startat upp någon liknande verksamhet, konstaterar Harriet.

Bränslesnål traktorkörning

Traktorerna står för en stor del av bränsleförbrukningen inom jordbruket. Det i kombination med att bränslepriserna har stigit de senaste åren gör det viktigt att hålla koll på förbrukningen.

Då man funderar på att köpa en ny traktor är det viktigt att den är bränslesnål. Traktortillverkarna uppger bränsleförbrukningen i g/kWh. Det anger bara hur mycket bränsle en traktormotor förbrukar i en provbänk, för att åstadkomma ett visst arbete. Men det anger inte hur mycket bränsle själva traktorn förbrukar för att uträtta ett visst arbete. Det finns bättre sätt att få reda på om en traktormodell är bränslesnål eller inte. Ett sätt kan vara att se på resultat från praktiska försök där opartiska personer eller företag har jämfört olika traktorer med varandra, t.ex. på www.dlg-test.de.

Ett annat bra sätt är att själv mäta hur mycket hur mycket bränsle en viss traktor förbrukar. Ett enkelt sätt är att tanka tanken riktigt full. Sen utför man ett visst arbete, man kan t.ex. hämta ett lass med ensilagebalar. När man kommer hem igen tankar man traktorn igen på samma sätt så att tanken blir full, men den här gången ska man hålla i bränslet med ett graderat mått för att se hur många liter som gick åt. På det här sättet får man en ganska bra bild av hur mycket traktorn förbrukar. Om man vill jämföra olika traktorer med varandra är det förstås viktigt att man försöker göra allting på samma sätt varje gång. Men man kan också utföra samma arbetsmoment med samma traktor men göra små justeringar för att märka skillnaderna. Man kan t.ex. variera körhastighet eller däcktryck.

Däckutrustningen och däcktrycket kan spela en ganska stor roll för traktorns bränsleförbrukning. På mjuka underlag, t.ex. vid harvning och sådd är det en fördel att ha stora, breda och mjuka däck som inte sjunker ner så långt i matjorden och därmed trycker jord framför sig. Att använda dubbelmontage och köra med lågt lufttryck fördelar traktorns vikt på en större yta och minskar på slirningen. Då man kör på väg rullar ett hårt och smalt däck lättare än ett mjukt och brett däck och är därför mera bränslesnål. Därför är det viktigt att se till att man har tillräckligt högt däcktryck vid transportarbete

Minst lika viktigt som rätt typ av däck och rätt däcktryck är det att ha ett bränslesnål körsätt.

Bäst bränsleekonomi har man med en motorbelastning på mellan 60 och 80 %, och med ett varvtal på 70 % av det maximala varvtalet. Om belastningsgraden är under 40 % försämrar bränsleekonomin betydligt. I många fall har traktorerna blivit för stora i förhållande till maskinerna och då blir belastningsgraden för låg. Man kan öka belastningen på motorn genom att sänka på varvtalet och köra i en högre växel. Man måste förstås se till att man inte överbelastar motorn.

En modern traktor har flera nödvändiga funktioner som förbrukar bränsle fastän man inte utför något arbete med den. Dessa är kylfläkt, generator, hydraulpumpar, kompressorer och luftkonditionering. Den effekt som går åt till dessa funktioner är mer eller mindre konstant oberoende av hur traktorn belastas. Därför är viktigt att använda traktorn effektivt och undvika tomgångskörning. T.ex. om en traktor med 75 hk går på tomgång 10 minuter om dagen eller 61 timmar i året så blir det 120 liter bränsle på ett år.

Sätten att spara bränsle är många, en del är enkla att genomföra och andra är det inte. Det viktigaste är ändå att man själv har tankegången att köra ekonomisk, då finns det möjlighet att spara bränsle.

Jonas Löfqvist

Växtodlings- och energirådgivare
mobil 050-375 4328

Vad kostade det att producera havre 2011?

En av denna odlingsårs mera populära växter har varit havre. Nu när allt är skördat kan man konstatera att utfallet är ganska likt fjolårets. Liksom i fjol har vi haft en väldigt varm sommar, vilket tyvärr inte har gynnat havrens skördeutskikter. Skördevariationerna mellan olika havrefält är stora, både kvalitets- och kvantitetsmässigt. Ser man till ekonomin är variationerna också säkert lika stora. Därför bör man räkna så att man får reda på hur ens egen situation ser ut. Lantbruks-sällskapet verktyg för detta ändamål heter E-Wisu och här intill finns en modellkalkyl för havre.

När man räknar produktionskostnader för olika växter inser man rätt snabbt att det till stor del är de fasta kostnaderna som belastar ekonomin. Det är på grund av de här kostnaderna som de största skillnaderna mellan olika gårdars resultat uppstår, eftersom maskinparkerna är så olika. Också därför är det viktigt att man ser till att hålla skördenivån hög, så att kostnaderna per producerat kilogram sjunker. Detta gäller naturligtvis också för de rörliga kostnaderna, samt för arbetskostnaderna. I exemplet är täckningsbidrag A 665 €/ha med skördenivån 4 ton/ha. Med en skördenivå på 5 ton/ha skulle täckningsbidrag A vara ca 800 €/ha.

Om vi koncentrerar oss på de rörliga kostnaderna kan vi ställa oss följande viktiga fråga: ger de olika insatserna mervärde? Svaret är väldigt olika beroende på vilket utgångsläge jordbrukaren har. Varje jordbrukares förutsättningar är olika, därför kan vi inte rätta oss enligt grannarna utan varje jordbrukare bör ta egna beslut. Val av växtplats och sort är viktiga utgångspunkter. Är mina åkrar tillräckligt bördiga för att kunna ge önskat resultat? Kom ihåg att det inte är maskinerna som gör skörden. Marken och jordbrukaren med sin kunskap är viktigare.

Speciellt under somrar med ogynnsam väderlek är det viktigt att man har en stark gröda. Här bör man poängtera både utsädet och kalkens betydelse. Har en stark planta jämn tillgång till näring och vatten klarar den påfrestningar från omgivningen bättre. Båda dessa saker upprätthålls med rätt gödsling och god markstruktur, och båda faktorerna gynnas av kalkning. Kalk är en lönsam investering på längre sikt. I exemplet kan vi se att underhållskalkningens årskostnad vid en skördenivå på 4 ton/ha är ca 10 €/ton havre då man fördelar kostnaden på fyra år. Detta i jämförelse med gödslingens kostnad på dryga 40 €/ton havre, årligen! Grödans sortval bör man likväl göra utgående från grödans planerade användning och vilka övriga förutsättningar man har. Exempelvis markens pH-värde ligger som grund när man väljer sort.

Ovanstående konkreta frågeställningar diskuteras när rådgivaren och odlaren träffas, både under och efter en odlingsårsång samt vid planeringen inför en ny. Kopplingen

Wisu

E-wisu

B12333333

16.09.2011

Produktionskostnadsberäkning 2011

1 / 2

Havre 49.46 ha
version
Ekonomikalkylens typ Växtvis kalkyl

INTÄKTER	enh./ha	pris/enh.	eur	eur/ha	uvudskörd eur/yks
Skörd					
Havre - foder	4 000.00 kg	0.164	32 446.00	656.00	0.164
	4 000.00	yhteensä	32 446.00	656.00	0.164
Stöd					
Gärdsstödet	202.00	1.000	9 991.00	202.00	0.051
Kompensationsbidrag (ffa)	220.00	1.000	10 881.00	220.00	0.055
Miljöstöd (bas-, tillägs-, special-)	93.00	1.000	4 600.00	93.00	0.023
	4 000.00	yhteensä	25 472.00	515.00	0.129
Intäkter sammanlagt			57 918.00	1 171.00	0.293

RÖRLIGA KOSTNADER	enh./ha	pris/enh.	eur	eur/ha	eur/yks
Sädd					
Marika	55.00	0.430	1 170.00	24.00	0.006
Peppi	145.00	0.280	2 008.00	41.00	0.010
	4 000.00	yhteensä	3 178.00	65.00	0.016
Handelsgödsel					
YaraMila Pellon Y 3 (23-3-8), -09	380.00	0.440	8 270.00	167.00	0.042
Magnesiumhaltig kalkstenmjöl	1.00	39.992	1 978.00	40.00	0.010
	4 000.00	yhteensä	10 248.00	207.00	0.052
Växtskydd					
Ariane S	2.00	10.635	1 052.00	21.00	0.005
Moddus M	0.15	60.782	451.00	9.00	0.002
	4 000.00	yhteensä	1 503.00	30.00	0.008
Övriga rörl. kostnader					
Ränta på rörelsekapital	6.05	1.000	299.00	6.00	0.002
Traktorns rörl. kostnader	8.00	10.001	3 957.00	80.00	0.020
Skördefrösken rörl. kostnader	1.40	9.994	692.00	14.00	0.004
Torkningens rörl. kostnader	4 000.00	0.015	2 968.00	60.00	0.015
Frakt	4 000.00	0.011	2 176.00	44.00	0.011
	4 000.00	yhteensä	10 092.00	204.00	0.051
Rörliga kostnader sammanlagt			25 021.00	506.00	0.127

TÄCKN.BIDR. A(= intäkter - rörliga kostnader) 32 897.00 665.00 0.166

TÄCKN.BIDR. A UTAN STÖD 7 425.00 150.00 0.038

Havrens produktionskostnader finns angivna både som euro/ha och euro/kg i de utskrifter som fås via E-Wisu. Sist på sidan finns täckningsbidrag A. Täckningsbidrag B och C där man utöver de rörliga kostnaderna även beaktar arbetets värde och de fasta kostnaderna kan också räknas ut med E-Wisu. I dethär exemplet behöver inte jordbrukaren använda hektarstöden för att betala av de rörliga kostnaderna som är 127 euro/ton (0,127 €/kg).

mellan odlingen och dess ekonomi är viktig. Vi kan nu se närmare på resultatet av din växtodlingsårsång 2011 till exempel i samband med odlingsplaneringen inför 2012. Det finns pengar att vinna, också genom rätt så små insatser.

Magnus
Långskog

Växtodlingsrådgivare
mobil 050-551 1693

Kalka till förmånligt stubbpris,
du får betalningstid till sista november!

Nordkalk

Odling av proteinväxter

Proteinväxternas arealer har ökat de senaste åren. Främst är det åkerbönan som har ökat. 2008 var arealen 750 ha och har de senaste två åren varit runt 10 000 ha. Om man siktar på en hel eller ens delvis självförsörjning av växtprotein kunde och måste arealerna av proteinväxter öka mångfald de närmaste årtiondena.

Till proteinväxter räknas åkerböna, ärt och oljeväxterna rybs och raps. Vall och olika grönfoder som utgör en stor proteinkälla för våra husdjur räknas dock inte som proteinväxter i det här sammanhanget.

I de olika foderstrategier, som gjorts för vårt land och för vår animalieproduktion, lyfts självförsörjningen av proteinfoder fram som en viktig målsättning på lång sikt. Finland har liksom övriga europeiska länder en ganska låg självförsörjning av foderprotein, omkring 20 %. Bakom dessa strävanden finns igen flera olika faktorer. Odling av ärt och åkerböna innebär en självförsörjning av kväve under odlingsåret. Dessutom bidrar dessa växter en betydande mängd kväve till följande växt. Det här innebär en betydande inbesparing av kvävegödsel och är ett viktigt led i strävan mot ett klimatsmart jordbruk.

Målsättningen på lång sikt är att helt eller delvis ersätta import av soja. Importen av soja vill man komma ifrån därför att transporten av den utgör en miljöbelastning och också odlingen av soja i t.ex. Brasilien innebär en stor miljöbelastning. Självförsörjning med olika varor innebär alltid trygghet och är i det här fallet en del av krisberedskapen för vår livsmedelsförsörjning.

Åkerbönan är en av de allra äldsta odlingsväxterna också i Norden. Den var tidigare en så kallad matväxt men är nu enbart foder.

En orsak till att arealerna av åkerböna har ökat under de senaste två åren är att foderindustrin gör odlingskontrakt och köper den till fodertillverkning. Arealen inom Österbottens ELY-central var 2011 ca 200 ha varav 122 i ekoodling. Hela denna areal tröskas inte utan en del skördas som helsädesensilage.

Sorter som odlats är finska Kontu, som dominerar, övriga som har förekommit är Columbo. Tillsammans med spannmål har de sena sorterna Aurora och Fuego odlats till helsädesensilage.

Åkerbönan bör sås tidigt med tanke på den långa växttiden. Den tål också att sås i ganska kall och fuktig såbädd. I tabellerna är växttiden för den allmännaste sorten Kontu uppgiven till 111 dagar. Denna växttid är som för alla andra växter uträknad på basen av värmsumman som i det här fallet

krävs 1200 grader. Enligt försök som legat på olika ställen inom landet har växttiden i praktiken varit ungefär 140 dagar. I år verkar bönan ställvis ha mognat snabbare, möjligen utnyttjar den värmeböljor bättre än andra växter. I vårt land har man med framgång sått den som direktsådd och sedan sprutat bort ogräsen med glyfosat före den kommer upp. Åkerbönan har en relativt sen uppkomst och etablering vilket möjliggör besprutning och inom ekoodling kan man göra en så kallad blindharvning innan bönan kommer upp.

Utsädesmängden rekommenderas ca 260 kg/ha för att få en planttäthet på 70 st/m².

Om man använder en större utsädesmängd får man bättre konkurrens mot ogräsen men risken för chokladfläcksjuka ökar.

Förutom den vanliga åkerbönan som sås på våren finns också höstsådda typer. Det här har setts som en möjlighet att kunna odla åkerbönan i hela landet då den vanliga vårsådda åkerbönan har en så lång växttid. Nere i Europa odlas ganska allmänt höståkerböna men de sorter som provats i Finland har inte övervintrat. Vid en studieresa i England våren 2011 framkom att höståkerböna också där odlats allmänt men att den övervintrat ganska dåligt då det varit en ganska kall vinter i England med tjäle och det talar för att den inte för tillfället passar i ett nordiskt klimat.

Enligt statistiken fanns 2011 rena ärtbestånd 4200 ha och en ganska stor areal ytterligare där arter ingår i blandsäd vilket inte klart framgår ur statistiken. Ärterna verkar inte att öka mera. I Österbotten finns erfarenheter från långa tider av ärtodling, huvudsakligen i samodling med spannmål som stödväxt.

Både arter och åkerböna hör till de växter som är känsliga för sjukdomar om de odlas ofta eller återkommande. Vardera rekommenderas att odlas en gång under en växtföljd på 4-5 år.

Som en nykomling bland proteingrödorna nämns lupinen. Den har nu provats i Österbotten under ett par somrar med varierande resultat. Då den är ganska kort har det visat sig att den konkurrerar ganska dåligt med ogräset.

Sammantaget har det beräknats att arealen av proteinväxter inklusive oljeväxter borde uppgå till minst 200 000 ha per år, enligt vissa beräkningar upp till 400 000 ha.

Bertel Riska

Ekorådgivare
mobil 0400-361 672

Tipsrutan

Marknadsinformation på webben

Priser som varierar kraftigt har kommit för att stanna. Till sakens natur hör att ingen med säkerhet kan spå hur priserna utvecklas. Det som däremot går att följa med är vad marknadspriserna är idag samt till vilka framtida priser kontrakt görs. De redan, i kombination med offentliga prognoser och publicerade analyser, ger ett underlag för köp och försäljningsbeslut samt för budgetering. För produktions- och marknadsföringsbeslut behövs förutom prisuppfattning naturligtvis även en klar bild över de egna produktionskostnaderna.

Nedan förslag på några webbsidor, som innehåller gratis marknadsinformation. Länkarna finns upplagda på Lantbrukssällskapets hemsida www.osl.fi

Spannmål

Spannmålsbranchens arbetsgrupp i Finland har en egen, riktigt fin, hemsida; www.vyr.fi Här hittar du direkt prisinfo (på finska) samt länkar till en massa uppköpare och börser.

Kött och mjölk, energi och foder

I Danmark har Landbruksavisen fina webbsidor. De uppdaterar själva marknadsinformationen en gång per vecka men har alltid länkar till andra platser som också har mer info. <http://www.landbruksavisen.dk/Noteringer/Noteringer.htm>
Länken nedan är också intressant!
<http://www.noggersblog.co.uk/prices/dalmark/indexaa.htm>

Lantbrukspolitik och marknader allmänt

En bra aktuell sammanställning på svenska finns på LRF:s hemsidor i form av ett nyhetsbrev "Internationella perspektiv". Det är lite undandömda på LRF:s sidor men hittas denna väg: <http://www.lrf.se/medlem/politik--paverkan/aktuella-fragor/internationella-perspektiv-ip/>

EU-kommissionen har förutom lagstiftning och tal också marknadsöversikter och långtidsprognoser på sin webbplats. Länken nedan går till deras svenskspråkiga sidor. Trots det är en del av materialet enbart tillgängliga på engelska.
http://ec.europa.eu/agriculture/index_sv.htm

Henrik Ingo

Direktör för Lantbrukssällskapet
mobil 050-69222

ODLARE,

Avena har en utmärkt betjäning inom spannmålshandeln. Kontakta oss!

Jag diskuterar gärna spannmåls- och oljeväxthandel med Dig.

Bror Staffas
040 555 2111

Dra nytta av spannmålshandeln i samarbete med Avena.

Kontaktuppgifter:

Esbo
Johan Andberg 010 402 2520
Seija Uuskoski 010 402 2525
Sari Tuominen 010 402 2314

Kouvola
Kenneth Ahlqvist 010 402 2532
Anne Perätalo 010 402 2524

Björneborg
Matti Koskela 010 402 2528

Salo
Matti Hämäläinen 010 402 2535
Juha Mikola 010 402 2534

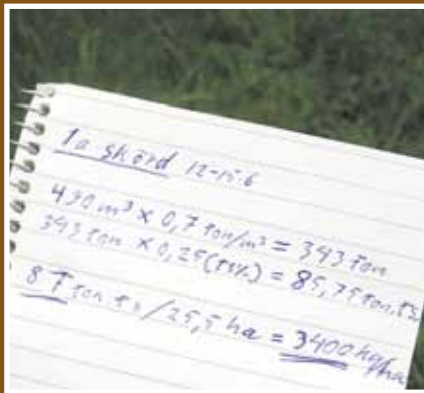
Vasa
Bror Staffas 010 402 2529

www.avenakauppa.fi
Kundbetjäning 010 402 2530

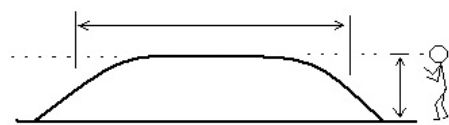
Det är bättre att se överraskningarna i foderanalysen än i mjölktanken.

Dags att analysera årets skörd

Sommarens ensilage verkar vara av varierande kvalitet. Den varma försommaren gjorde att smältbarheten sjönk snabbt i första skörden. D-värdet på 69 % passerades på de tidigaste platserna i Österbotten redan den 8 juni. Det är omkring en vecka tidigare än normalt. Framtill den 1 september hade Valios laboratorium analyserat 105 prov av årets skörd i Österbotten. D-värdet på första skörden är bara 66,1 % jämfört med 69 % förra året (statistik från Artturi-websidorna). Det betyder ca 1 kg mindre mjölk/ko/dag om man använder samma kraftfodermängd. För att få samma mjölmängd behövs ca 2 kg mer kraftfoder. Skillnaderna mellan utvecklingen för olika timotejsorter syntes också tydligt i fält. Hur de skiljer sig i analysvärden har jag dock ingen statistik på.

Det lönar sig att analysera ensilaget innan man tar ett nytt parti i bruk. Då undviker man överraskningar i form av sänkt produktion eller lösa magar. D-värdena ner till 65 % kan nästan helt kompenseras med högre kraftfodergivor. Men det förutsätter att man vet vilket ensilage man har. I många prov har råproteinhalten varit hög trots låga D-värden. I sådana fall är det onödigt att utfodra med proteinrikt

Mät stukans bredd och längd från mitten av slutningen

Mät höjden genom att sikta mot en punkt långt borta.

kraftfoder. Det lönar sig i stället att maximera användningen av spannmål och vid behov använda foder med mycket smältbar fiber som melassnitsel eller kornfoder.

Om man chansar kan det lätt gå fel. På min hemgård skedde för ett par år sedan att analyserna hade förväxlat mellan två partier ensilage. Först trodde jag att vi använde det kraftigare ensilaget men produktionen sjönk. Eftersom gödseln var trög och mjölkens fetthalt var hög korrigerade jag upp kraftfodermängden men en hel del produktion gick nog förlorad. När vi sedan böt ensilage till det som jag trodde var svagare ökade jag igen något på kraftfodergivan. Mjölk kom det nog

men inom en vecka drabbades två kor av löpmageförskjutning. I det skedet tog jag en ny foderanalys som visade sig vara nästan identisk med det parti som redan var slut. I något skede hade proven alltså förväxlat.

Ständig förbättring

Om man slutar att förbättra börjar man gå bakåt. När man har analysresultatet i sin hand är det dags att tänka på vad man kan förbättra nästa år. På analysresultatet för ensilage finns fyra kategorier av resultat: innehåll, förjäsningsvärden, fodervärden och mineraler. Lite förenklat kan man säga att innehållet påverkas av växtart, gödsling och skördetid-

Volymvikt för gräsensilage

Ts %	Tornsilos	Plansilos
20 %		850
25 %	850	700
30 %	800	650
35 %	700	600
40 %	600	550

ningsbör för både silo och balar. Med den kan mjölkgrädsrådgivarna sköta provtagningen för er. Manuella provtagningsborrar kan också lånas från oss. Kom ihåg att ta tillräckligt många delprov, speciellt av balar eftersom varje bal kommer från ett skilt område på skiftet.

Planera utfodringen

Analysen av fodren är grunden för all utfodringsplanering. Med Proagrias nya planeringsprogram kokompassen anpassas kraftfodermängderna på ett unikt sätt med beaktande av prisförhållandena och besättningspotential. Besättningspotential eller standardproduktion är ett tal som anger hur mycket korna skulle mjölka om de fick en diet med vissa bestämda egenskaper. Den räknas ut med hjälp av en dagsberäkning där man jämför förverkligad utfodring och mjölkproduktion. I foderoptimeringen hade man tidigare bestämda gränsvärden som foderstaten skulle nå upp till. I kokompassen bestäms fodermängderna av hur de påverkar produktionen så att man får det bästa ekonomiska resultatet per ko per dag. Det är också möjligt att använda andra målsättningar, t.ex. maximal mjölmängd eller minsta möjliga miljöpåverkan.

Hur mycket foder blev det?

Mängden skördat grovfoder behöver man hålla reda på av två anledningar; för att veta hur odlingen lyckats och för att bedöma om det räcker hela året. Många håller bara reda på antalet balar men hur är det då om de är våtare än vanligt eller när man byter balare eller kanske gör en stuka. Man kan inte heller jämföra antalet balar/ha med andra jordbrukare. Den bästa enheten för att mäta är kg torrs substans. Om vallodlingen är i skick borde man få över 6500 kg torrs substans per hektar. Om man dessutom göder kraftigt kan man komma upp till över 10000 kg ts/ha. Medeltalet för alla gårdar ligger ändå klart under 6000 kg så det finns ofta mycket att vinna. Om man kan producera samma fodermängd på mindre areal så kan man ju odla mer av någon annan gröda som går enklare att sälja. Eller så behöver man kanske inte arrendera så mycket mark.

Lantbruksskalender 2012 utkommer strax!

Lantbruksföretagarens aktuella informationspaket och en uppskattad gåva. A5-format, ringinbindning, 368 sidor

ÅRETS TEMA:

Allemansrätt - en rätt med skyldigheter

Riktpris
30 €

Fås från lantbrukssällskapets kontor, välförsedda bokhandlar och lantbruksaffärer

Utgivare

Svenska lantbrukssällskapets förbund (SLF)

Elisabetsgatan 12 B 12, 00170 Helsingfors

Tfn (09) 135 1035 fax (09) 135 1653, info@slf.fi

www.slf.fi

Intresserad av Kumminodling?

- **Jämnar arbetstoppar**
- tröskning före spannmål
- **Mångårig växtlighet**
- mindre arbetstimmar
- **Bra förväxt**
- djupa rotsystem
- förbättrar markstrukturen
- **Samma maskinpark som spannmålsodling**
- **Bra lönsamhet**
- **Nu finns bekämpningsmedel som fungerar**

Nu skriver vi kontrakt, ring
050 444 0524
Kjällberg

Caraway Finland
www.carawayfinland.fi

Caraway Finland Ab, rensar och förädlar kummin i Närpes. Produktionen baserar sig på kontraktsoodling. För tillfället är vår kontraktsoodling 5 000 ha.

Jonas Löf

t.f. sektoransvarig
husdjur
mobil 050-441 7052

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

FöPL, pensionsförsäkring för företagare
LFöPL, pensionsförsäkring för lantbruksföretagare
OFLA, lagstadgad olycksfallsförsäkring för lantbrukare
FPA, Folkpensionsanstalten

Olycksfallsförsäkringar för lantbruk med binäring - vilka försäkringar behöver jag?

En lantbrukare som har en obligatorisk LFöPL-försäkring har också en lagstadgad olycksfallsförsäkring för lantbrukare, OFLA. Om man däremot är företagare och har en FöPL-försäkring, ingår ingen olycksfallsförsäkring i den. Företagaren är skyldig att teckna olycksfallsförsäkring för sina anställda, men den egna försäkringen är frivillig.

I denna artikel skall vi bekanta oss med Lasse. Han har lantbruk som huvudsyssla men han driver en metallverkstad vid sidan av sitt lantbruk. Eftersom Lasse har lantbruket som huvudsyssla så har han en obligatorisk LFöPL-försäkring. Där ingår även en OFLA-olycksfallsförsäkring för lantbruk. Lasse har också en FöPL-försäkring för sin metallverkstad, eftersom den beskattas under näringskattelagen. Däremot har Lasse inte tecknat någon olycksfallsförsäkring för metallverkstaden, eftersom han anser att han redan har en olycksfallsförsäkring i OFLA.

Det är skattebyrån som avgör om en binäring kan beskattas under lantbruket eller inte. För att företagsverksamheten skall godkännas under lantbruket måste den vara lantbruksrelaterad. Storleken på binäringen avgör också om den kan godkännas som binäring under lantbruket.

Olycksfallsförsäkring för lantbrukare

Lantbrukarens lagstadgade OFLA-försäkring, som ingår i den obligatoriska LFöPL-försäkringen, gäller enbart för arbetstiden. OFLA ersätter olycksfall samt yrkessjukdomar som beror på **lantbruksarbete**. OFLA ersätter inte t ex olycksfall som inträffar på grund av byggnads- och reparationsarbeten på bostaden på gården.

Därmed kan vi konstatera att OFLA inte täcker olyckor som händer Lasse i hans metallverkstad! Han

behöver en skild olycksfallsförsäkring för metallverkstaden.

Om metallverkstaden däremot skulle godkännas under lantbruket (beskattas enligt gårdsbruksskattelagen), bör den vara nämnd i LFöPL-försäkringsbrevet. Det är mycket enklare med ersättningar om verksamheten finns nämnd i försäkringen vid olycksfall inom binäringen.

De lantbruksföretagare som inte är obligatoriskt försäkrade men regelbundet utför lantbruksarbete kan teckna OFLA-försäkringen frivilligt. Om en lantbrukare även vill ha en försäkring som gäller fritiden kan man teckna den frivilliga OFLA-försäkringen för olycksfall på fritiden.

Ersättningar som betalas enligt den lagstadgade OFLA-olycksfallsförsäkringen är sjukvårdskostnader, dagpenning, olycksfallspension, menersättningar, familjepension och begravningshjälp.

Frivillig olycksfallsförsäkring för företagare

Försäkringen ersätter olycksfall och yrkessjukdomar. Det är frivilligt för företagaren att teckna en olycksfallsförsäkring. Om företagaren råkar ut för ett olycksfall eller insjuknar i en yrkessjukdom och inte har en frivillig olycksfallsförsäkring, får företagaren bara ersättningar enligt den allmänna sjukförsäkringen.

Försäkringen gäller både under arbetstiden och fritiden i Finland och utomlands. För utlandsresor rekommenderas dock en reseförsäkring som tilläggskydd.

istockphoto.com

Företagarens arbetsinkomst i olycksfallsförsäkringen fastställs i huvudregel så att den motsvarar arbetsinkomsten i FöPL-försäkringen. Arbetsinkomsten i olycksfallsförsäkringen skall motsvara företagarens arbetsinsats, dvs. den skall motsvara den lön som skulle betalas om en utomstående person skulle avlönas för att utföra samma arbete. Den fastställs alltid så att den minst motsvarar minimiårsarbetsförtjänsten enligt lagen om olycksfallsförsäkring, 11.540 euro för år 2011.

Olycksfallsförsäkringen för företagare ersätter kostnader, inkomstbortfall, bestående men som uppkommit i arbetet, under fritiden eller till följd av en yrkessjukdom samt olycksfall under arbetsresor. Ersättningar som betalas med stöd av olycksfallsförsäkringen omfattar sjukvårdskostnader, dagpenning, olycksfallspension, menersättningar, rehabiliteringskostnader, familjepension och begravningshjälp.

Frivillig försäkring enligt 57 § i lagen om olycksfallsförsäkring

En lantbrukare som har en FöPL-försäkring för sin företagsverksamhet, borde teckna en **frivillig försäkring enligt 57 § i lagen om olycksfallsförsäkring**.

När dagpenningen räknas ut i den obligatoriska OFLA-försäkringen beaktas utöver LFöPL-arbetsinkomsten även löneinkomster. Inkomsterna av annan företagsverksamhet (FöPL) beaktas bara om den skadade för denna verksamhet har en frivillig försäkring enligt 57 § i lagen om olycksfallsförsäkring. Det är därför viktigt att poängtera det här när man skaffar en olycksfallsförsäkring för företagsverksamheten.

Största nyttan av en frivillig försäkring enligt 57 § i lagen om olycksfallsförsäkring har man om olyckan sker inom lantbruksverk-

samheten. Det ger en högre olycksfallsdagpenning i så fall.

Dagpenning vid olycksfall

Om en lantbruksföretagare har en annan företagsverksamhet (FöPL) och för denna verksamhet har en frivillig försäkring enligt 57 § i lagen om olycksfallsförsäkring, är dagpenningen 1/360 av summan av LFöPL-arbetsinkomsten och företagarens årsarbetsförtjänst.

Exempel: Lasse faller av en steg och bryter benet under jordbruksarbetet. Han har en OFLA-försäkring och en frivillig försäkring enligt 57 § i lagen om olycksfallsförsäkring. Han får då olycksfallsdagpenning enligt LFöPL- och FöPL-försäkringen. Lasse får endast olycksfallsdagpenning enligt LFöPL-försäkringen om han har en annan olycksfallsförsäkring.

Om olyckan sker inom metallrörelsen och Lasse har en frivillig olycksfallsförsäkring enligt 57 § i lagen om olycksfallsförsäkring, får han olycksfallsdagpenning enligt FöPL-försäkringen. Han söker även sjukdagpenning från FPA och dagpenningen därifrån baseras på både LFöPL- och FöPL-arbetsinkomsten.

Om Lasse saknar olycksfallsförsäkring för metallrörelsen söker han sjukdagpenning från FPA, vilken uträknas från både LFöPL- och FöPL-arbetsinkomsten.

Man kan läsa mera om olycksfallsförsäkringar och dagpenningar i broschyren "Känn ditt socialskydd" som har getts ut inom projektet "Företagsrådgivning i Sydösterbotten".

Nina Ohlis

Sektoransvarig
företagsledning
mobil 050-544 5794

Företagare och lantbruksföretagare har också rättigheter!

Lantbrukssällskapet har skrivit en broschyr om vilka sociala förmåner och rättigheter du har. Det som speciellt lyfts fram är vad som gäller/ändras ifall verksamheten även innefattar övrigt företagande. Visste du t.ex. att du som lantbrukare också kan ansluta dig till en arbetslöshetskassa. Eller att du kan spara 1000 euro per år i premier genom att välja rätt mellan lantbruks- och företagsförsäkringarna. Eller att du har rätt att få råd både av företagshälsovårdare och experter på lantbruk via före-

tagshälsovården. Eller att föräldrapenningen också för en företagare kan höjas på basen av inkomsterna de sex föregående månaderna.

Broschyren är gratis och finns på Lantbrukssällskapets kontor samt på vår hemsida www.osl.fi. Broschyren har finansierats av ELY-centralen via projektet företagsrådgivning i syd-österbotten. Författare är Nina Ohlis, sektoransvarig för företagsledning på Lantbrukssällskapet.

Norra distriktet:

Anders Salo
Ledande rådgivare
mobil 050-412 7627

Bertel Riska
Ekorådgivare
mobil 0400-361 672

Jonas Löf
t.f. sektorsvarig
husdjur
mobil 050-441 7052

Johanna Laakso
Moderskapsledig

Magnus Blässar
Mjölkgårdsrådgivare
mobil 050-432 3970

Jan-Olof Johnsson
Vall- och mjölkgård-
rådgivare
mobil 050-386 5921

Gunice Hellqvist
Mjölkgårdsrådgivare
mobil 040-504 0458

Jessika Eklund
Mjölkgårdsrådgivare
mobil 050-595 4906

Ingeborg Nordberg
Mjölkgårdsrådgivare
mobil 050-527 4189

Jonas Löfqvist
Växtodlingsrådgivare
mobil 050-375 4328

Per-Erik Järn
Ekonomirådgivare
mobil 050-463 2535

Åsa Mattsson
Ekonomirådgivare
mobil 050-330 7508

Henrik Ingo
Direktör
mobil 050-69 222

**Ann-Louise
Söderlund**
Ekonom
mobil 050-330 2419

Carina Ahlnäs
Kanslist
010 839 2200

PRO
Agria

Österbottens Svenska Lantbrukssällskap r.f.

Kansli: Handelsplanaden 16 D, 65100 VASA
Tel. 010 839 2200, fax (06) 319 0201
e-post: fornamn.efternamn@proagria.fi
www.osl.fi

Bennäs kontor:
Mjölvägen 2,
68910 BENNÄS
Fax: (06) 785 0228

Närpes kontor:
Vasavägen 41,
64200 NÄRPES
Fax: (06) 225 3511

Södra distriktet:

Tor-Erik Asplund
Ledande rådgivare
mobil 050-386 5922

Rickard Rex
Växtodlingsrådgivare
mobil 040-515 0285

Jenny Forsström
Trädgårdsrådgivare
mobil 050-520 2581

Jan-Erik Back
Sektorsvarig
växtodling
mobil 050-441 7511

Stefan Nordman
Potatisrådgivare
Kristinestad
mobil 0400-266 682

Monica Nygård
Mjölkgårdsrådgivare
mobil 050-566 3191

Ulrika Wikman
Växtodlingsrådgivare
mobil 050-5852 305

Nina Ohlis
Sektorsvarig
företagsledning
mobil 050-544 5794

Magnus Långskog
Växtodlingsrådgivare
mobil 050-551 1693

Rainer Rosendahl
Dräneringstekniker
mobil 0400-561 550

Andreas Helenelund
Ekonomirådgivare
mobil 050-400 8987

Milla Alanco
Färrådgivare
mobil 040-706 0558

Ingmar Bäckström
SLF, Ingenjör
Växthusteknik
mobil 050-322 3911

Stefan Skata
Byggnadsingenjör,
växthusteknik SLF
växel 010 839 2200

Fredrik Ek
Bioenergirådgivare SLF
mobil 040-754 7182

Våra tjänster — Kontakta oss!

Växtodlingsrådgivning;

Odlingsplanering/gödslings-
råd/näringsämnesbalanser:

- trädgård:
- ekologisk odling:
Potatis:
Grovfoder:
Rörflen:
Kummin:
Sprutteter:
Dräneringsplaner:
Avloppsplanering:
Stödansökningar:

Rickard Rex, Jan-Erik Back, Stefan Nordman (K:stad), Anders Salo, Magnus Långskog, Jonas Löfqvist, Ulrika Wikman, Bertel Riska
Jenny Forsström
Bertel Riska, Ulrika Wikman
Stefan Nordman, Jan-Erik Back
Jan-Olof Johnsson, Anders Salo
Bertel Riska
Magnus Långskog
Carina Ahlnäs
Rainer Rosendahl
Roger Brännäs, Rainer Rosendahl
Richard Rex, Magnus Långskog, Anders Salo, Stefan Nordman, Jonas Löfqvist
Rickard Rex, Magnus Långskog, Anders Salo
Jan-Olof Johnsson, Stefan Nordman
Jan-Erik Back

Produktionskostnads kalkyler:

Utbildning:
Gårdsrådgivning
(enligt EU-system):
Specialmiljöstödsplaner:

Richard Rex, Jan-Erik Back, Anders Salo, Stefan Nordman
Rainer Rosendahl, Bertel Riska, Stefan Nordman, Ulrika Wikman

Husdjursrådgivning;

Produktionskontroll för mjölk:
Utfodringsplaner:
Resultatanalys, mjölk:
Hälsovårdsplanering:
Stallmiljöanalyser:
Mjölkmätartest:
Stödansökningar:
Gårdsrådgivning
(enligt EU-system):
Färrådgivning:
Framtidssamtal:

Mjölkgårdsrådgivare
Mjölkgårdsrådgivare
Jonas Löf, Per-Erik Järn, Monica Nygård, Gunice Hellqvist
Mjölkgårdsrådgivarna
Ingeborg Nordberg
Gunice Hellqvist, Ingeborg Nordberg
Anders Salo, Jonas Löf

Magnus Blässar, Monica Nygård, Anders Salo, Jan-Olof Johnsson,
Milla Alanco
Mjölkgårdsrådgivare

Företagsledning;

Lantbrukarnas
företagshälsovård:
Affärsplaner:

Nina Ohlis
Tor-Erik Asplund, Andreas Helenelund, Per-Erik Järn,
Nina Ohlis, Åsa Mattsson
Andreas Helenelund, Per-Erik Järn, Carina Ahlnäs
Tor-Erik Asplund, Per-Erik Järn, Nina Ohlis
Tor-Erik Asplund
Anders Salo
Stefan Skata, Ingmar Bäckström

Lönsamhetsbokföring:
Resultatanalys:
Värderingar:
Gårdssekreterartjänster:
Byggnadsplanering:
- huvudplanering
- konstruktionsritningar
- kostnads kalkyler
- miljö- och byggnadslov
Bioenergirådgivning:
Projektledning:
Skattebokföring:
Generationsväxlingar:
Framtidssamtal:
Bolagsbildningar:

Jonas Löfqvist, Fredrik Ek
Henrik Ingo, Ulrika Wikman, Jan-Erik Back
Per-Erik Järn, Andreas Helenelund, Åsa Mattsson
Åsa Mattsson
Magnus Blässar, Per-Erik Järn
Nina Ohlis